

de Adriana Popescu

Lucia Demetrius (III)

1959, 14 august — **VLAICU ȘI FECIORII LUI**, piesă în trei acte.

Teatrul Municipal. Regia Horea Popescu. Decorurile: N. Savin. Costumele Elena Forțu. Cu Ștefan Ciubotărașu, Marietta Rareș, Chiriță Misail, Benedict Dabija, Mihai Mereuță, Petre Gheorghiu, Octavian Cotescu, Dan Damian, Lucia Mara Dabija, Maria Marsellos, Mircea Bașta, Mimi Enăceanu, Aurora Șotropa. Piesa s-a mai jucat la teatrele din Pitești, Baia Mare, Craiova etc.

„Cu noua sa lucrare dramatică *Lucia Demetrius* abordează de astă dată nu atât problemele satului în dezvoltarea lui socialistă, ci mai degrabă un alt aspect, acela al transformării conștiinței (în cazul de față a unui țăran mijlocas), al reacțiilor lui psihice față de problemele noi și adânci ce-l confruntă. Această schimbare a unghiului de observație, de la conflictul social la cel psihic, autoarea a făcut-o cu intenția evidentă de a demonstra, prin însăși evoluția personajelor noii sale lucrări, profunzimea înrîurii pe care marile prefaceri sociale o au asupra structurii sufletești, asupra fondului etico-moral al omului...” (Mircea Alexandrescu — „Gazeta literară”, 17 august 1959)

„*Lucia Demetrius* nu merge pe drumuri neumblate (...) dar adâncește în chip creator căile de acces către înțelegerea acestei mentalități specifice și dă dramei mijlocasului finalitatea ei logică”. (Angela Ioan — „Teatrul”, 9/1959)

„Dincolo însă de finalul tendențios, Vlaicu și feciorii lui rezistă prin autenticitatea personajelor și a limbajului. Este o autenticitate obținută paradoxal nu prin observație directă ci de una mediată prin cultură. Țăranii *Luciei Demetrius* descind parcă din romanele lui Liviu Rebreanu; conflictele de familie păstrează ceva din

Soacra cu trei nurori a lui Creangă, iar perspectiva pitorească asupra mediului investigat (personajul Tonia, de exemplu) este a cărturarului citadin ce se relaxează printre bizarerii rurale”. (Mircea Ghițulescu — „O panoramă a literaturii dramatice contemporane”, vol. cit. p. 29)

Alte opinii: *Eugen Atanasiu* — „România liberă”, 18 august 1959; *Vicu Min-dra* — „Scinteia”, 16 august 1959; *Florin Tornea* — „Steagul Roșu”, 27 august 1959; *Margareta Bărbuță* — „Contemporanul”, 22 ianuarie 1960; *Al. Firescu* — „Înainte” (Craiova), 6 aprilie 1960; *Margareta Bărbuță*, prefața la vol. II „Teatrul românesc contemporan”, Ed. Tineretului, 1962.

1961, 17 iunie — **CIND CINTĂ PRIVIGHETORILE**, glumă în trei acte.

Grădina Teatrului „C. I. Nottara”. Regia Gh. Chetă. Muzica Aurel Giroveanu. Cu Sandu Sticlaru, Sandina Stan, Elena Nica, Sanda Băncilă, Dorin Moga, Sabin Făgărășanu, Toni Zaharian, Victoria Dobrescu, Obreja, Napoleon Crețu.

Piesa s-a mai jucat la teatrele din Reșița și Timișoara.

„...este un marivodaj, o piesă în stilul autorului francez care acum două secole se amuza combinând cu două-trei perechi de îndrăgostiți toate situațiile vesele posibile. *Lucia Demetrius* și-a intitulat această lucrare «glumă în trei acte», ancorind astfel într-un golf mai liniștit, după ce timp de patru spre zece ani a înfruntat piep-tiș, cu curaj și pricepere, valurile oceanului dramaturgiei, pe drumurile de larg, mai neumblate și mai furtunoase. (...) În *Cintă privighetorile*, forma e prea veche, iar conținutul nu e încă nou (...). În ansamblu, e o imagine decolorată a realității” (Valentin Silvestru — „Contemporanul”, iulie 1961)

„Această urmărire în lanț și în zig-zag, complicată cu un foarte nevinovat *qui pro quo* și planificată pe două generații, vine direct din *Shakespeare*, *Molière* și *Goldoni* și tocmai candorile convenționale ale viselor din

noptile de vară constituie singura temelie posibilă a unei povești care dacă nu s-ar bucura de transluciditate poetică, ar fi din cele mai banale. Lucia Demetrius (...) a atacat comedia pe linia fondului poetic și-a reușit pe aceeași linie, adică pe aceea a tandreții, nu a hazului, a sentimentului și imaginerii generale, nu a criticii comice". (Radu Popescu — „România liberă”, 30 ianuarie 1961)

1963, 15 martie — **INTOARCEREA DIN VIS**, piesă în cinci tablouri.

Teatrul de Stat din Sibiu — secția germană. Regia: Margot Göttlinger. Scenografia: Olga Mușiu. Cu: Margot Göttlinger, Emil Kurt Conradt și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Oradea — secția maghiară (regia Szömbati Gille Otto).

„De un didacticism destul de naiv în care, prin confruntarea dintre realitatea noastră (palid reflectată) și aceea a lumii occidentale (așa cum apare în coșmarurile eroinei), se încearcă validarea artistică a adevărului că fericirea personală nu «trebuie să fie ruptă de fericirea tuturor»”. (D. Micu — N. Manolescu — „Literatura română de azi, 1944—1964” — Editura Tineretului, 1955, p. 311)

1964, 27 decembrie — **DOI PRIETENI**, piesă în zece tablouri.

Teatrul de Stat din Constanța. Regia: Constantin Dinischiotu. Scenografia: Aurel Florea. Cu: Costel Rădulescu, Valentina Bucur-Gânțoiu, Aurora Simionică, Sandu Simionică, Cristian Müller, Radu Șambra, Gheorghe Enache, George Stancu, Ioana Florescu, Dimitrie Dumitru, Emil Iencec, Al. Mereuță.

Piesa va fi adaptată pentru Televiziune.

De la Vadul nou la Oameni de azi, de la Vlaicu și feciorii lui la Prietenii, autoarea schițează (...) o adevărată istorie — socială și morală — a satului românesc în nestăvilită dezvoltare socialistă. [În Prietenii — n.n.] ...Lucia Demetrius întinde mult mai sus, la o poveste dramatică despre legăturile dintre oameni, despre ceea ce le întărește și ceea ce le desface, despre viața nouă de azi care apropie pe oameni, făcându-i mai tari și clarvăzători împreună”. (Ion Cazaban, „Teatrul”, 3/1965)

1967, **ÎNȚILNIRE PESTE ANI**, piesă în șapte tablouri.

Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe. Regia: Czómpök Mihály. Cu:

Kovács Kato, Bokor Ilona, Fekete Gyula, Botka Laszlo, Kovács Dezső, Völgyesi János.

O adaptare pentru teatrul TV se realizează în 1972 (în regia Arianei Kunner Stoica, cu Dina Cocea, Kovács György și alții).

„E drept, Întilnirea peste ani nu se ridică la înălțimea dramatică a altor piese purtând semnătura Luciei Demetrius, să zicem Trei generații sau Arborele genealogic, dar problematica ei este de un real interes contemporan, personajele ei sînt angajate într-o dezbatere revelatoare pentru ceea ce numim, în general, atitudinea etică a omului de azi. Nespectaculoasă, piesa desfășoară o dispută de conștiință, pledînd pentru păstrarea nealterată a purității și cinstei «peste ani» și împotriva anilor, ca o măsură a fidelității față de propria conștiință și față de încrederea oamenilor. Cinci prieteni se întilnesc, după douăzeci de ani, într-o împrejurare dramatică, viața unuia dintre ei se află în pericol, ei trebuie să o salveze, dar încrederea la care sînt supuși este nu numai a priceperii profesionale (eroii sînt medici), ci și a coeziunii sufletești și, mai cu seamă, a credinței față de idealurile din tinerețe, a consecvenței morale”. (Dumitru Solomon — „Teatrul”, 6/1966, p. 98)

Alte opinii: Valeria Ducea — „Teatrul” 8/1967; Ioana Mălin — „România literară”, 21 decembrie 1972; Ecaterina Oproiu — „Contemporanul”, 22 decembrie 1972.

1975, 4 august — **O FEMEIE CA MULTE ALTELE**, piesă într-un act.

Teatrul TV. Regia: Nicolae Motric. Scenografia: Vasile Rotaru. Cu: Silvia Popovici, Emanoil Petruț și alții.

III. LUCRĂRI DRAMATICE PUBLICATE

- **Cumpăna**, piesă în trei acte. București, Editura de Stat, 1949
- **Teatru**. Cuprinde: **Cumpăna**, **Vadul nou**, **Oameni de azi**. București, ESPLA, 1952
- **O noapte grea**, trei tablouri, București, ESPLA, 1954
- **Cei de mîine (Atențiune, copii !)**, piesă în trei acte. București, ESPLA, 1956
- **Trei generații**, piesă în trei acte. București, ESPLA, 1956

- *Primăvară în noiembrie*, piesă într-un act. Casa centrală a creației populare, 1956
- *Arborele genealogic*, piesă în trei acte. București, Fondul literar al scriitorilor din R.P.R., 1957
- *TEATRU*. Cuprinde: *Cei de miine*, *Trei generații*, *Arborele genealogic*. București, ESPLA, 1958
- *Cei care rămân singuri*, piesă într-un act. București, Casa centrală a creației populare, 1959
- *O să fie nuntă mare*, piesă într-un act. București, Casa centrală a creației populare, 1959.
- *Vlaicu și feciorii lui*, piesă în trei acte. București, ESPLA, 1960
- *Intimplarea de la tirg*, un act. București, Casa centrală a creației populare, 1962
- *Pădurea cu sălci*, un act. București, Casa centrală a creației populare, 1963
- *Întoarcerea din vis*, piesă în cinci tablouri. „Teatrul“, 9/1962
- *Într-o singură noapte*, un act. București, Casa centrală a creației populare, 1963
- *Prietenii*, piesă în zece tablouri. „Teatrul“, 11/1963
- *Întîlnire peste ani*, piesă în șapte tablouri. „Teatrul“, 8/1964
- *TEATRU*. Cuprinde: *Cumpăna*, *Arborele genealogic*, *Vlaicu și feciorii lui*, *Trei generații*, *Întoarcerea din vis*. București, EPL, 1964
- *Drumul izvoarelor* (1965), *Spectacolul* (1965), *Colocviu sentimental* (1968), *După prăpăd* (1958), *O femeie ca multe altele* (1972), *O poveste adevărată* (1973), *O duminică neobișnuită* (1973) — piese într-un act. București, Casa centrală a creației populare.
- *TEATRU*. *Răscrucea fără fîntină*. București, Editura „Eminescu“, 1972. Cuprinde o serie de piese inedite, jucate pînă în prezent: *Grădina lui Dumnezeu*, piesă în cinci tablouri (1966); *Perpetuum mobile*, opt tablouri (1967); *Răscrucea fără fîntină*, piesă în trei acte; *După prăpăd*, piesă în două tablouri (1967); *Colocviu sentimental* — un act (1966).

„O atît de îndelungată tăcere nu putea să nu anunțe o schimbare, adică o nouă etapă în creația sa dramatică: într-adevăr, vechile tipare au fost sparte pentru a îmbrățișa zări cit mai largi, modalități primenite, iar traiectoriile s-au abătut de pe făgașele curente (...) descriind cuprinzătoare și semnificative parabole pe teritoriul fantasticului. Un fantastic «care nu e evadare, nici ignorarea realității», ci o supradimensionare pe

coordonate virtuale, deschizînd o perspectivă asupra sensurilor ei“. (Ovidiu Constantinescu — „*Lucașfăru*“, 1 septembrie 1973)

- *Trei generații*. București, Editura „Eminescu“, colecția „Rampa“, 1977.

În antologii

- *Vlaicu și feciorii lui* — în „*Teatrul românesc contemporan*“, București, Editura Tineretului, 1962, vol. II
- *Trei generații* — în „*Dramaturgia română contemporană*“, culegere, București, Editura „Minerva“, colecția Biblioteca pentru toți, 1964, vol. I — în „*O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977*“, București, Editura „Eminescu“, 1978.

IV. OPINII CRITICE GENERALE (selectiv)

H. Zalis — „*Teatrul Luciei Demetrius*“, „*Teatrul*“, 6/1958; Vicu Mindra — „*Însemnări despre literatură și teatru*“, ESPLA, 1958; Radu Popescu — „*România liberă*“, 19 februarie 1958

„Nu incapa îndoială că prin calitățile sale Lucia Demetrius este dotată pentru a se afirma din ce în ce mai mult ca o autoare, nu știu cum să spun, de interior, ostilă marilor violențe, tumulturilor colective: ea se pricepe să lucreze îndelung un caracter, să observe oamenii mai ales între ziduri, trăind într-un ritm lent, făcînd gesturi mărunte și grăind în tonul cu sonoritate redusă al vieții intime, tonul de cameră“.

D. Micu — N. Manolescu — „*Literatura română de azi*“, Editura Tineretului, 1965, p. 310—311:

„*Problematica de mare actualitate. patos în dezbaterile de situații interesante, replici vii — iată cîteva din calitățile certe ale pieselor Luciei Demetrius. Riscul modalității dramatice adoptate de scriitoare e alunecarea în didacticism. și evitarea lui se dovedește deseori dificilă*“.

Marian Popa — „*Dicționar de literatură română contemporană*“, Editura Albatros, 1971, p. 213; Mihai Vasiliu — „*Istoria teatrului românesc*“, Editura Albatros, colecția „Lyceum“, 1972, p. 163—164; Virgil Brădășteanu — „*Viziune și*

univers în noua dramaturgie românească", Editura „Cartea Românească”, 1977, p. 102—117

„...scrierile de până acum, și printre ele câteva lucrări de însemnătate pe planul general al literaturii de azi, reprezintă certitudini și atestă valori, înscriind-o pe autoarea pieselor Cum-păna, Vlaicu și feciorii lui, Arborele genealogic în circuitul literar național.

Creatoare de caractere dramatice autentice, sensibilă la dramele oamenilor, cu multă finețe în capacitatea de a le recepta, surprinde lumi și procese, sugerează universuri și poartă către adâncurile sufletului omenesc”

Valeriu Răpeanu — Introducere la capitolul consacrat Luciei Demetrius în „O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977”, Ed. „Eminescu”, 1978, p. 150—153

„Lucia Demetrius urmărește în special modul în care concupiscenta, e-

goismul, lășitatea (această din urmă trăsătură caracterizează bărbații) sau slăbiciunea, dificultatea de a adopta o decizie conduc în mod ineluctabil la nefericirea unei femei. Dintre dramaturgii noștri, Lucia Demetrius este cea mai sensibilă la acest fenomen, i-a dat expresia artistică elocventă cântându-i sursele nu într-un instinct refulat, ci în mediul care îi este ostil, care îi relevă mizerii morale, răutate. Acesta este nucleul generator al operei sale într-adevăr majore și care va rămâne”.

Mircea Ghițulescu — „O panoramă... vol. cit., p. 31

„Om de teatru complet (actriță, regizoare, autoare dramatică), Lucia Demetrius are calitatea și rutina de a ști să trezească totdeauna interesul dramatic. Pe linie feminină vocația dramatică a Luciei Demetrius n-a mai putut fi egalată”.

CARTEA DE TEATRU

NATALIA STANCU:

„Horia Lovinescu —
o dramaturgie
sub zodia lucidității”

Natalia Stancu — nume afirmat în critica românească de teatru — este prezentă în librării cu o monografie intitulată „Horia Lovinescu — o dramaturgie sub zodia lucidității”. Acest tirziu debut editorial ne surprinde de două ori. Mai întâi, deoarece autoarea este un om de teatru nu numai cunoscut, dar și foarte activ în planul publicisticii, ceea ce ne poate conduce la concluzia că întreprinderea a fost deliberată. Presupunerea aceasta e întărită de faptul că volumul este un studiu monografic și nu o culegere curentă de cronici. Ar merita să fie notată această lecție de exigență, în beneficiul prea grăbiților cronicari de ocazie, care, odată ce au la activ primele cincisprezece-douăzeci de semnături în

presă, simt nevoia de a-și antologa puțină operă. Din fericire, luciditatea, zodie sub care e așezată dramaturgia lui Horia Lovinescu, tutelează și actele publice ale autoarei acestei monografii.

Apreciind în Horia Lovinescu pe unul dintre cei mai importanți dramaturgi români ai ultimelor decenii, Natalia Stancu expune în prefață miza acestui studiu: „...să reconstituie universul cuprinzător și variat al creației teatrale lovinesciene, așa cum se definește aceasta, asumându-și drept obiectiv mai original nu „re-inventarea” operei lui Horia Lovinescu, ci caracterizarea ei sintetică. În acord cu autoarea în privința metodei de a aborda un autor cu opera încheiată, exprim rezerva asupra termenului „lovinescian” — el a fost consacrat pentru Eugen Lovinescu și nu cred că poate fi folosit cu îndreptățire și în cazul dramaturgului postbelic.

De altfel, extrem de puține date biografice aflăm despre cel care „s-a născut la Fălțiceni ca nepot de frate al prestigiosului critic E. Lovinescu”. Aceasta, nu întâmplător, ci pentru că autoarea consideră importantă nu atât biografia, ci biografia intelectuală oglindită în scris. Totuși, rămâne discutabilă lipsa datelor biografice în această primă monografie dedicată scriitorului. Pe